

Cesta od rybníka, II.

„Skutečně chceš být zdravý?“ „Pane, nemám nikoho, kdo by mě snesl do rybníka, když se voda rozvíří. Než tam dojdu já, jiný už tam sestoupí přede mnou.“
„Vstaň, vezmi své lehátko a jdi pryč.“ (Jan 5, 6.7.8.14)

Jeden člověk se celý svůj život chce ponořit do magických vod rybníka (Jan 5, 1–18). Je nemocný. Je zoufalý. Před očima vidí zástupy podobně postižených. Ti všichni *chodí do rybníka*. A tak se sám utvrdil ve svém vnitřním imperativu: musím *jít do rybníka*. Copak je smyslem jeho života rybník? „Chceš být vůbec zdravý?“, ptá ho se Ježíš. Nechce. Chce se ponořit do rybníka. Ježíšův pokyn, aby odešel pryč, ho vlastně zklamal. Na svoji bezmocnost a nesamostatnost si zvykl. Nechce být vděčný. „Podívej se, vždyť jsi zdravý!“ (v. 14). Někdy se lidé prostě nechťejí uzdravit a dál sní o svém rybníku.

1. PŘÍPRAVA A KLÍČOVÉ POJMY

„Nedivte se, neboť přichází hodina, kdy všichni v hrobech uslyší hlas Syna člověka a vyjdou.“ (Jan 5, 28).

O čem v těchto dnech rozmlouváte? Co prožíváte?

S čím přicházíte k dnešní bohoslužbě?

Z rybářů se stali „rybáři lidí“. Má i vaše profese evangelizační potenciál?

Může být měnicí se svět a život v nejistotě duchovně přínosný? ^{Mk 1, 17–18}

Jsou ryby přirozenou součástí vašeho jídelníčku? ^{Jon 2,1; Mk 1, 16.19}

Populární starozákonní novela **Jonáš** (hebr. *jona*, čes. *holubice*) je součástí svátku *Jom kipur* (čes. *Den smíření*; 16. 9. 2021; Lv 23, 27–32); svátku, který odkazuje na Hospodinovu smlouvu a Abrahámovu obřizku (Gn 17, 1–10) a na usmíření Izraele po zhotovení zlatého telete (Ex 32, 29–35). Biblickým autorem trefně vyjádřená myšlenka Božího milosrdenství (nezávisle na obřezanosti člověka) a význam *metanoie* (čes. *znovunasměrování k Hospodinu, lítost, pokání*... viz předchozí texty) nemá ve starozákonních textech obdoby. Příběh se zájmem cituje i Ježíš (Lk 11, 29–32). Prorokovo vyvržení z velryby je již od první generace křesťanů interpretováno jako předobraz Kristova vzkříšení (Mt 12, 40). Jonášovo znechucení Hospodinem, marný útek, velrybí útroby a otevřený konec příběhu fascinuje čtenáře i v dnešní době (srov. např. H. Melville: *Bílá velryba*, 1851; jedinečný film *Truman show*, 1998, nebo srdcervoucí *Whale rider*, 2002; umělecký projekt *Za bílou velrybou*, 2020). Podle tradice Jonášovi v břicho velryby slezly vlasy. Kostra plejtváka myšoka je v Praze od roku 1888. O nejméně 200 let starší jsou kosti velryby grónské v golčojeníkovském kostele.

V krátké diskuzi si předsedající v hlavě shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby a připraví si vstupní modlitbu podle následujícího mustru:

Kdo? „Bože, náš Otče...“

Proč? „z útrob hrobu jsi po třech dnech vzkřísil svého Syna;“
poslal jsi svého Syna a on posílá nás, abychom byli šířiteli pokoje;“^{Jan 20, 21}

Co? „povzbuď nás, ať ponoření do tajemství našeho křtu žijeme novým životem;
ať nepromarníme ten *správný čas* tvořivě jednat pro dobro nejbližších;“

Jak? „Skrze Krista, našeho Pána.“

2. LÍTOST NAD HŘÍCHY A MODLITBA

Předsedající začne bohoslužbu znamením kříže:

Ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého.

„Přiblížilo se Boží království. Obráťte se a věřte evangeliu.“^{Mk 1, 15} To jsou první Ježíšova slova v Markově vyprávění. Jsou to i první slova našeho křesťanského života. Proto s nimi každý rok otevíráme přípravu na oslavu Velikonoc. Skrze ně má smysl nahlížet, přehodnocovat i kultivovat svůj všední den i životní vize. Skutečně je náš křesťanský život smysluplný a má jasný směr? Následujeme tu cestu a čerpáme ze zkušeností? Nejsme jen bezcílnými vykonavateli Božích přikázání?

Následuje chvíle ticha.

V rámci úkonu kajicnosti je možné si obvyklým způsobem umýt ruce a pronášet u toho slova žalmu 51, 4 „Smyj ze mě, Bože, mou nepravost a očišť mě od hříchu.“

V: Oslovuješ nás a dáváš nám svobodu se rozhodnout, Pane:
smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Učíš nás Boží spravedlnosti, smíru a velkorysosti, Kriste:
smiluj se nad námi.

O: Kriste, smiluj se nad námi.

V: Odpouštíš nám a dáváš milost nového začátku, Pane:
smiluj se nad námi.

O: Pane, smiluj se nad námi.

V: Smiluj se nad námi, všemohoucí Bože,
odpuš' nám hříchy a doved' nás do života věčného.

O: Amen.

Sláva na výsostech Bohu
a na zemi pokoj lidem dobré vůle.
Chválíme tě. Velebíme tě. Klaníme se ti.
Oslavujeme tě. Vzdáváme ti díky pro tvou velikou slávu.
Pane a Bože, nebeský Králi, Bože, Otče všemohoucí.

Pane, jednorozený Synu, Ježíši Kriste.
Pane a Bože, Beránku Boží, Synu Otce.
Ty, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi;
ty, který snímáš hříchy světa, přijmi naše prosby.
Ty, který sedíš po pravici Otce, smiluj se nad námi.

Neboť ty jediný jsi Svatý, ty jediný jsi Pán,
ty jediný jsi Svrchovaný, Ježíši Kriste,
se svatým Duchem ve slávě Boha Otce. Amen.

Zde následuje **modlitba**, která shrne očekávání, touhy a intence účastníků bohoslužby.

3. NASLOUCHÁNÍ PÍSMU

*„Amen, amen, pravím vám: Přichází hodina – ano, už je tady – kdy mrtví
uslyší hlas Božího Syna a ti, kdo uslyší, budou žít.“ (Jan 5, 25)*

Po návratu z babylónského zajetí izraelský mudrc vypráví Božím dětem příběh. Jeden prorok, *Holubice*, má vstoupit mezi obyvatele asyrského Ninive. Kdysi jejich armáda zplundrovala Izraelské království (2 Král 17, 24.34–41). Deset kmenů Vyvoleného národa se tehdy ztratilo... A Jonáš má být hlasatelem Božího milosrdenství a slitování? Neměl by spíš zmiňovat nějaký trest? *Holubice* horlí pro spravedlnost více než Hospodin. Touží po odplatě za zlo spáchané na potomcích Izraele... Nebo že by Hospodinova spravedlnost byla jiná? Naleznou babylónští navrátilci v Jonášově příběhu poučení?

Úryvek z knihy proroka Jonáše.

3, 1 – 4, 4 (Šrámek+jäg)

Ninivští se odvrátili od špatných cest a Bůh se smiloval: 3, 1–10

V Hospodin po druhé zavolal Jonáše a řekl:

H „Vstaň a jdi do Ninive, města velikého a volej poselství, které jsem ti uložil!“

V Jonáš se zvedl a šel do Ninive podle Hospodinových slov.

Ninive bylo nesmírně velké, leželo v okruhu tří dnů pěší chůze. Jonáš začal procházet městem první den a volal:

J „Jen pouhých čtyřicet dní a Ninive bude rozbořeno!“

V Obyvatelé Ninive uvěřili Bohu. Vyhlásili půst; oblékli žíněný šat, staří i mladí.

Zvěst o tom dolétla k samému králi. I ten vstal se svého stolce, svlékl svůj háv, oblékl pytlou a schoulil se do popelu. A vydal rozkaz ve jménu svém i svých velmožů, který byl volán po Ninive:

K „Ať člověk či dobytek, skot nebo brav, neokusí potravu, na pastvu nevyjde, vody se nenapije! Zato ať lidé i zvířata chodí v pytlou a volají boha mohutným hlasem. Ať se odvrátí od špatné cesty a nechají násilí, které lpí na jejich rukou!

Kdo ví, snad se Bůh ještě rozmyslí a smiluje se, upustí od planoucího hněvu a my nezahlavíme!“

V Když viděl Bůh jejich počínání a že se již odvrátili od špatných cest, smiloval se a zkázu, kterou jim hrozil, a neucínil to.

Jonášův vztek a Boží pokárání: 4, 1≈11

V Jonáše to těžce hnětlo a dopálil se.

Modlil se k Hospodinu a přitom říkal:

J „Ach, Hospodine! Copak jsem to neříkal, když jsem byl ještě doma? Právě proto jsem prchal do Taršíše! Vždyť jsem to věděl, že ty jsi milostivý a trpělivý Bůh, který jen pomalu do varu přijde, a ještě je

mu pak všeho líto, že se hned smiluje nad neštěstím. Teď mi však, Hospodine, vezmi raději život; chci zemřít, než takhle dál žít!“

H „Zlobíš se právem?“

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Markova stručnost ve vyjadřování někdy až bere dech. Ježíšovo veřejné působení shrnuje do jediné věty *Božího evangelia* (v. 15). Teď jen vytvořit okruh spolupracovníků a zpráva se může začít šířit do světa. Není důvod na *něco* čekat. Naplnil se čas (řec. *kairos*; v. 15). Kdy začneme naději evangelia šířit my? Až se situace uklidní a my budeme mít více času?

(E – Evangelista; J – Ježíš)

Úryvek z evangelia podle Marka.

1, 14–20 (BOG+jäg)

Ježíš začíná hlásat evangelium: 1, 14–15

E Když byl Jan uvězněn, přišel Ježíš do Galileje a hlásal tam Boží evangelium:

J „Naplnil se čas a přiblížilo se Boží království. Obráťte se a věřte evangeliu!“

Povolání prvních učedníků: 1, 16–20

E Když šel podél Galilejského moře, uviděl Šimona a jeho bratra Ondřeje, jak loví v moři; byli totiž rybáři.

J „Pojďte za mnou, a udělám z vás rybáře lidí!“

E Ihned nechali sítě a následovali ho. Když popošel o něco dále, uviděl Zebedeova syna Jakuba a jeho bratra Jana, jak na lodi spravují sítě; a hned je povolal. Zanechali svého otce Zebedea s pomocníky na lodi a odešli za ním.

– Slyšeli jsme slovo Boží.

Prorok nemůže přehlédnout zahořklost synů a dcer Izraele. Uprostřed světa jsou nepatrní a velké moci jim dávají pocit svou moc. Řinčí okovy. Kdy si konečně budou moci vychutnat proroky slibovanou svobodu? Budou agresori vůbec někdy spravedlivě

potrestání? Egypt, Babylón, Řím, Treblinka, Osvětim... Mohou v takových podmínkách Boží děti zůstat skutečně „Božími“? Jeden z hebrejských mudroslovců k tomu kdysi napsal příběh o *Holubici*, která se vzpouzela ohlašovat mír: Jonáš, znechucený hříchem Ninivanů, procházel ulicemi města a ohlašoval: „Obratťe se a věřte Hospodinu.“ A co čert nechtěl, i přes svůj odpor byl přesvědčivý. Ninivští surovci, ti, kteří de facto sprovodili ze světa deset izraelských kmenů, se změnili a Hospodin jim prokázal své milosrdenství. Copak Nejvyšší Spravedlivý zapomněl trestat (Sof 1, 3)? Takto se zastává otec svých dětí? Matka svého nemluvněte (Iz 49, 15)? Jonáš je zhnusen. Než takového „boha“, to raději smrt (Jon 4, 3)! Tolik velkorysosti, odpuštění a milosrdenství trhá v Jonášově nitru obyčejnou lidskou spravedlnost na cáry. Lze ten prazvláštní hlas Boží lásky umlčet? Jonáš se o to dříve alespoň pokusil. Utíkal na druhý konec světa (Jon 1, 3). Dokonce se dotkl i mořského dna (Jon 2, 1). Bez úspěchu. Ani v hloubi nejtemnějších myšlenek lidského nitra; tam, kde ani náznakem nesvítl paprsek naděje, nelze Boží milosrdenství umlčet (Řím 8, 38–39). „Tak proč o tom nesvědčit i těm proklatým Ninivanům?“ Starozákonní mudroslovec s příběhem o Jonášovi u svých posluchačů ťal do živého. Jen pár generací nazpět Hospodin Bůh pověřil proroka Jeremiáše mimořádným posláním (Jer 36). V dálce už rachotila babylónská armáda, když Jeremiáš své výroky obyvatelům Judska nechal sepsat. Než pochybným vojenským aliancím, mají lidé důvěřovat Hospodinově lásce a moci. Prorokův písar pak procházel Jeruzalémem a z Jeremiášova svitku předčítal. I do královského paláce si ho zavalali. „Pokaždé, když přečetl tři nebo čtyři sloupce textu, král je ze svitku písarským nožíkem odřízl a vhodil je do ohně... Dělal to tak dlouho, dokud celý svitek neshořel. Ani král, ani nikdo z jeho služebníků si slova poselství nevzal k srdci. Neprojevili ani náznak strachu, ani neroztrhli své šaty.“ (Jer 36, 23–24) S jakým ironickým potěšením vypráví dávný mudrc svůj příběh o zahřklé *Holubici* a kajících Ninivanech! „Hospodin je ochranou a štítem těm, kdo důvěřují jeho *slovu*“ (Žl 119, 114).

„Obratťe se a věřte *evangeliiu*,“ je i Ježíšova výzva. S Jonášem si příliš podobný není. Jen tuší, že ho jednou schramstne přišera Smrti, uzavře ho v útrobách hrobu na tři dny, ale pak ho zase zvrátí (Mt 12, 40). Ježíš vstupuje do Galileje, aby kázal Božím dětem naději evangelia (Mk 1, 14). Jak krásné by bylo, kdyby byly stejně tak vstřícné a pozorné vůči Božímu *slovu* jako ti cizinci v Ninive. Zatím mu to vychází. Šimon s Ondřejem a později i Jakub s Janem reagují na jeho výzvu bezodkladně. Jdou za cizím člověkem. Opouštějí své manželky (srov. Mk 1, 30; Mk 10, 9; 1 Kor 9, 5). Zanechávají starého otce svému osudu (srov. Sir 3, 16!) Vzdávají se práce, která živila jejich rodiny po generace... Jakže? Ten výjev na břehu Galilejského jezera bouří v našem srdci. Lidský život přeci není tak vulgárně přímočarý!

Když Marek píše své evangelium, má před očima novou generaci křesťanů, která Ježíše nikdy neviděla a veškerá svědectví o něm měla z druhé ruky. Stejně i my. Jsme závislí na pouhém *slově*. Potřebujeme někoho, kdo s námi rozmlouvá, a my jsme ochotni mu naslouchat (srov. Jan 1, 1–18). Proto naše víra potřebuje svůj čas, aby vyžrála. Markovo vyprávění má tak rychlý spád, že ani v jeho závěru není jediná postava, která by vyznala víru (srov. Mk 16, 8.14). My jsme na tom lépe. Máme stovky let zkušeností. Nechtějme být věčnými začátečníky (srov. Žid 5, 11 – 6, 3)! Každý rok nám to připomíná svatopostní doba i vrchol slavení Velikonoc. Tehdy veřejně vyznáváme, že velmi dobře *víme* za kým jsme v životě vykročili a *proč* jsme stále přehodnocujeme žebříček svých životních hodnot.

4. ODPOVĚĎ PÍSMU

„Amen, amen, pravím vám: Kdo slyší mé slovo a věří tomu, který mě poslal, má věčný život a nepodléhá soudu, ale přešel už ze smrti do života.“ (Jan 5, 24)

Nejsme povoláni k bezvýhradnému opuštění rodiny, ani zřeknutí se výdělečné práce. Při svátostném uvedení do křesťanského života jsme vyslyšeli Kristovu výzvu, abychom naplňovali Boží království ve světě a podle toho také žili. ^{Mt 6, 33}

Vyznejme víru, ve které jsme pokřtěni:

Apoštolské vyznání víry

Věřím v Boha, Otce všemohoucího,
Stvořitele nebe i země.

I v Ježíše Krista, Syna jeho jediného, Pána našeho;
jenž se počal z Ducha Svatého,
narodil se z Marie Panny,
trpěl pod Ponciem Pilátem,
ukřižován umřel i pohřben jest;
sestoupil do pekel,
třetího dne vstal z mrtvých;
vstoupil na nebesa,
sedí po pravici Boha, Otce všemohoucího;
odtud přijde soudit živé i mrtvé.

Věřím v Ducha Svatého,
svatou církev obecnou,
společenství svatých,
odpuštění hříchů,
vzkříšení těla a život věčný.

Amen.

Modlitba věřících

Apoštol Pavel nás vybízí, abychom se ve shromáždění věřících obraceli k Bohu prosbami, přímluvami i díky.

Určitě ho máme i za co chválit. (srov. 1 Tim 2, 1–2; Zj 7, 12)

Doporučuji v návaznosti na slyšené Boží slovo ve společném rozhovoru zformulovat 2× chvály, 2× díky, 2× prosby a 2× přímluvy. Až se budou jednotlivá zvolání pronášet, jako odpověď lidu lze použít „**Přijď, Pane Ježíši!**“

Snad je moudré vzpomenout i na nemocné a na lidi v karanténě, na ty, kdo jsou v první linii boje s epidemií, na zdravotníky, policisty, vojáky, hasiče a na všechny, kteří svou službou a nezištnou pomocí nesou riziko nákazy. Pamětlivi můžeme být i na děti, studenty, jejich sebedisciplínu k učení v této době, pedagogy, akademiky a inspiraci k vlastnímu rozvoji.

5. MODLITBA PÁNĚ

„Amen, amen, pravím vám: Syn nemůže sám ze sebe konat nic, nýbrž jen to, co vidí, že koná Otec; co totiž koná on, koná stejně i Syn.“ (Jan 5, 19)

Otče náš, jenž jsi na nebesích,
posvěť se jméno tvé.
Přijď království tvé.
Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi.
Chléb náš vezdejší dej nám dnes.
A odpusť nám naše viny,
jako i my odpouštíme našim viníkům.
A neuveď nás v pokušení,
ale zbav nás od zlého.
(Neboť tvé je království i moc i sláva navěky.)
Amen.

6. DOBROŘEČENÍ

Povzbuzení apoštola Pavla: ^(Řím 14, 17-19; SNC)

„ V Božím království nejde o jídlo a pití, ale o spravedlnost, pokoj a radost, jak je dává Duch svatý. Kdo v tomto duchu slouží Kristu, líbí se Bohu a váží si ho i lidé. Usilujme tedy především o to, co slouží všem k pokoji a ke vzájemnému duchovnímu prospěchu.“

Účastníci se žehnají znamením kříže:

V: Dej nám, Bože, své požehnání,
chraň nás všeho zlého a doved' nás do života věčného.

O: Amen.

V: Dobrořečme Pánu.

O: Bohu díky.

V ideálním světě by nyní následovalo slavnostní pohoštění.

„Rabbi, najez se!“ „Já mám k jídlu pokrm, který vy neznáte.“ „Přinesl mu někdo něco jíst?“ (Jan 4, 31.32.33)